

Skattereformer nödvändiga för Sverige

Dagens Industri den 1 februari 2026

En central skattepolitisk fråga är om skatteförändringar bäst sker i en stor samlad reform med stöd över den politiska blockgränsen eller som mindre enskilda steg av sittande regeringar.

Ekonomer brukar förorda den första vägen medan den senare är den som karakteriserat de senaste decennierna. I Di den 30/1 menar Tobias Wikström att gradvisa förändringar som genomförs av rådande politiska majoriteter är att föredra därför att väljarna då ges möjlighet att ta ställning till olika alternativ.

Problemet med skatteförändringar som görs en och en är att systemperspektivet tenderar att gå förlorat. Det blir en debatt om enskilda skatteförändringar i stället för om helheten. Följden blir ett skattesystem som ingen samlat tagit ställning till.

1990/91 års stora skattereform var ett ambitiöst försök att utforma skatterna utifrån genomtänkta principer om neutralitet och likformighet. Sedan är det förstas självklart att utvecklingen motiverat betydande förändringar av de då utformade skatterna. Men många förändringar har varit till det sämre. Det gäller de tidigare höjningarna av de högsta marginalskatterna på arbetsinkomster, först genom värnskatten och sedan genom avtrappningen av jobbskatteavdraget för högre inkomsttagare. De problemen är nu åtgärdade genom att värnskatten och avtrappningen av jobbskatteavdraget tagits bort.

Bestående försämringar är att momsens differentierats, så att vi nu har fyra momssatser: 0, 6, 12 och 25 procent. Därmed styrs konsumtionen mot vissa områden, vilket det saknas skäl för. Beskattningen av olika slags kapitalinkomster skiljer sig åt på ett sätt som är svårt att motivera. Ägda bostäder beskattas sedan 2007 så lågt att bostadsinvesteringar gynnas jämfört med andra investeringar.

De politiska förutsättningarna för en ny blocköverskridande stor skattereform saknas. Det beror på att skattepolitiken blivit en central politisk markör för partierna som de ogärna ger upp. Det är på sitt sätt förståeligt eftersom de ideologiska skiljelinjerna till stor del gäller avvägningen mellan "tillväxt" och fördelning.

I en uppsats i boken Experternas guide till skattegalaxen (redaktör Mats Bergstrand) från i somras ställer jag frågan om det finns en tredje väg för skattereformer som tillgodoser både önskemål om mer systemtänk och de politiska partiernas behov av att hävda sina ideologiska ståndpunkter. Det skulle kunna ske genom inriktning på reformer på delområden och genom att skilja mellan frågor om skatternas nivå och deras struktur.

1. En överenskommelse om kapitalinkomstskatterna kunde fokusera på hur skattesatserna för olika inkomstslag ska förhålla sig till varandra så att den effektiva beskattningen blir likformig. Detta skulle inte behöva hindra olika regeringar från att kunna välja olika nivå på kapitalinkomstbeskattningen, men det skulle då ske utan att den relativa beskattningen av olika slags kapitalinkomster förändras.

2. Man skulle också kunna försöka enas om en enhetlig moms utan att binda upp sig för momsnivån. En sådan uppgörelse behöver kombineras med riktade bidrag eller inkomstskattesänkningar för låginkomsttagare och barnfamiljer för att en högre livsmedelsmoms inte ska missgynna dessa grupper.
3. En uppgörelse om relationen mellan kapitalinkomstskatt och högsta marginalskatt på arbetsinkomster är en ytterligare möjlighet. Det borde inte vara kontroversiellt, eftersom de ideologiska skiljelinjerna inte avser denna relation utan skatternas fördelning mellan högre och lägre inkomsttagare.

Skatterna kommer alltid att vara föremål för politisk oenighet. Samtidigt ligger det ett stort värde i bred enighet om fler systemfrågor så att de kan lyftas bort från dagspolitiken. Annars är faran stor för att skattepolitiken främst styrs av kortsiktiga utspel med negativa långsiktiga verkningar därför att de inte följer genomtänkta principer. Ett typexempel är sänkningen av matmomsen, som med största sannolikhet blir permanent och därmed avlägsnar oss ännu mer från principen att all konsumtion bör beskattas likformigt.

Lars Calmfors